



Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД

Рев 1686/2020
21.04.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд у већу састављеном од судија Звездане Лутовац, председника већа, Драгане Маринковић и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужиоца АА из места ..., Општина ..., кога заступа пуномоћник Зоран Панић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво Београд, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 8697/2018 од 13.03.2019. године, у седници одржаној 21.04.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **ПРЕИНАЧУЈЕ** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 8697/2018 од 13.03.2019. године у одбијајућем делу става другог изреке, тако што се тужена обавезује да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе исплати износ од још 1.000.000,00 динара (укупно 2.505.000,00 динара) са законском затезном каматом од 07.06.2018. године до исплате.

У преосталом делу ревизија тужиоца се **ОДБИЈА** као неоснована.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 803/2013 од 07.06.2018. године која је исправљена решењем истог суда П 803/2013 од 03.09.2018. године, ставом првим изреке делимично је усвојен тужбени захтев и тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због претрпљеног душевног бола услед неоснованог лишења слободе исплати износ од 505.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године као дана пресуђења до исплате. Ставом другим изреке делимично је одбијен тужбени захтев преко досуђеног износа из претходног става изреке до траженог износа од 14.540.000,00 динара, односно за износ од 14.035.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године до исплате, као неоснован. Ставом трећим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име изгубљене зараде за период од јуна 2010. до августа 2017. године исплати месечне износе са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног износа до исплате ближе означено у том ставу изреке. Ставом четвртим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу уплати накнаду на име доприноса за ПИО за период од 01.06.2010. године до 01.09.2017. године на износе наведене у претходном ставу изреке, као неоснован.

Ставом петим изреке одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име материјалних трошкова ради обављања посета у притвору од стране родитеља тужиоца, као и њиховог душевног бола исплати укупан износ од 4.847.000,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате, као неоснован. Ставом шестим изреке одбијен је предлог тужиоца за ослобађање од плаћања трошкова судских такси као неоснован. Ставом седмим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 8697/2018 од 13.03.2019. године, ставом првим изреке одбијена је као неоснована жалба тужиоца и потврђена првостепена пресуда у ставовима трећем, четвртном, петом, шестом и седмом изреке. Ставом другим изреке преиначена је првостепена пресуда у ставу другом изреке, тако што је тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободe исплати износ од још 1.000.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године као дана пресуђења до исплате, док је тужбени захтев преко досуђеног износа до износа од 14.035.000,00 динара за износ од још 13.035.000,00 динара са законском затезном каматом од 07.06.2018. године до исплате одбијен, као неоснован. Ставом трећим изреке одбачена је жалба тужиоца изјављена против става првог изреке првостепене пресуде као недозвољена.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду на основу члана 408. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 55/14) и утврдио да је ревизија тужиоца делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању против тужиоца је вођен кривични поступак пред Вишим судом у Београду због кривичног дела неовлашћена производња и стављање у промет опојних дрога из члана 246. став 1. КЗ. Решењем истражног судије од 25.05.2010. године тужиоцу је одређен притвор из разлога прописаних одредбом члана 142. став 2. тачка 3. и 5. ЗКП који се рачунао од тог дана када је тужилац лишен слободe. Притвор је продужаван све до 20.04.2012. године када је пуштен на слободу. Пресудом Апелационог суда у Београду Кж1 2863/12 од 14.02.2013. године преиначена је пресуда Вишег суда у Београду К 3533/10 од 28.12.2011. године тако што је тужилац ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело које му је стављено на терет. Тужилац је у време лишења слободe и одређивања притвора имао ... година, био је ожењен и запослен у Тужилац је ухапшен на радном месту у току смене након чега је суспендован, а на основу решења ... од 28.06.2011. године престао му је радни однос закључно са 05.07.2011. године због безбедносних сметњи, односно кривичног поступка који је у току. Услови боравка у притвору су били нехумани, био је малтретиран од стране других притвореника док су стражари затвора према њему поступали коректно. Околина је имала негативну

реакцију према тужиоцу, а након притварања тужилац се развео од своје тадашње супруге што је све довело до погоршања његовог здравственог стања и изазвало душевне болове. Оценом налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке утврђено је да је тужиоцу у периоду од јуна 2010. до јула 2011. године због суспензије исплаћивана умањена плата, да би потом по престанку радног односа изостала исплата зараде. У спорном периоду од 25.05.2010. до 30.09.2017. године (датум вештачења) тужиоцу би на име мање исплаћене нето зараде и неисплаћене нето зараде по престанку радног односа припадао износ од 3.168.362,32 динара. Тужилац није водио поступак ради оспоравања законитости поступка суспензије нити за утврђивање незаконитости престанка радног односа, а пре подношења тужбе у овој парници обратио се захтевом туженој ради постизања споразума о накнади штете.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена у обавези да тужиоцу накнади нематеријалну штету због неоснованог лишења слободе на основу члана 584. Законика о кривичном поступку, одмеравајући новчану накнаду у износу од 505.000,00 динара. Тужбени захтев за накнаду материјалне штете због изгубљене зараде и уплате доприноса за ПИО је одбијен као неоснован јер тужилац није оспоравао законитост решења о престанку радног односа, па нема незаконитог рада државног органа и не постоји основ одговорности тужене у смислу члана 172. Закона о облигационим односима. Захтев за накнаду материјалне и нематеријалне штете поводом трошкова које су тужиочеве родитељи имали за посете тужиоцу у притвору, као и њихове душевне болове је одбијен јер тужилац није активно легитимисан за истицање тих захтева.

Другостепени суд је прихватио изложено становиште првостепеног суда, осим у делу одлуке о висини накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, преиначујући првостепену пресуду у том делу, налазећи да тужиоцу на име правичне новчане накнаде припада износ од још 1.000.000,00 динара (поред износа досуђеног првостепеном пресудом од 505.000,00 динара), док је за износ од 13.035.000,00 динара захтев одбијен.

Врховни касациони суд налази да су основани ревизијски наводи тужиоца о погрешној примени материјалног права од стране другостепеног суда приликом одмеравања висине правичне новчане накнаде наматеријалне штете због неоснованог лишења слободе.

Висина новчане накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе утврђује се у складу са одредбом члана 200. Закона о облигационим односима (ЗОО) и има за циљ материјалну стисфакцију због Уставом заштићених права и добара, каква су слобода и права личности. Душевни болови због повреде слободе и права личности представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоснованог лишења слободе. Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све објективне и субјективне околности као што су трајање лишења слободе, тежина и природа кривичног дела које је оштећеном стављено на терет, углед који је оштећени уживао у својој животној и радној средини, животна доба оштећеног и породично стање у време лишења слободе, занимање и

друге чиниоце који утичу на природу, тежину и трајање душевних болова изазваних лишењем слободе.

Имајући у виду све утврђене околности релевантне за одмеравање висине накнаде нематеријалне штете, животну доб и породично стање тужиоца у време лишења слободе, природу кривичног дела које је стављено на терет тужиоцу, реакцију средине у којој је живео и погоршање његовог здравственог стања, а нарочито трајање притвора, Врховни касациони суд налази да тужиоцу припада правична новчана накнада за овај вид нематеријалне штете у укупном износу од 2.505.000,00 динара. Наведени износ одговара значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, док је у преосталом делу захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете неоснован, будући да би досуђивање већег износа погодовало тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом у смислу члана 200. став 2. ЗОО. Зато је Врховни касациони суд побијану другостепену пресуду делимично преиначио и тужену обавезао да поред износа досуђених првостепеном и другостепеном пресудом (укупно 1.505.000,00 динара) на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе, тужиоцу исплати износ од још 1.000.000,00 динара.

Супротно ревизијским наводима, Врховни касациони суд налази да је ревизијом побијана одлука у преосталом делу заснована на правилној примени материјалног права.

По члану 35. став 1. и 2. Устава Републике Србије, ко је без основа или незаконито лишен слободе, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије и друга права утврђена законом. Свако има право на накнаду материјалне или нематеријалне штете коју му незаконитим или неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе. Право на накнаду штете од државе и друга права прописана законом, по члану 18. Законика о кривичном поступку има лице које је неосновано лишено слободе или осуђено за кривично дело.

Имајући у виду наведено, са становишта прописа о накнади штете неосновано осуђеним лицима или лицима неосновано лишеним слободе, захтев тужиоца за накнаду материјалне штете на име изгубљене зараде због вођења кривичног поступка је неоснован јер ова штета није последица неосноване осуде или неоснованог лишења слободе. Јавни тужилац је дужан да предузме кривично гоњење када постоје основи сумње да је учињено кривично дело (законитост кривичног гоњења, члан 6. став 1. ЗКП), па покретање и вођење кривичног поступка само по себи не представља основ одговорности тужене ни по члану 172. став 1. ЗОО, иако је тужилац ослобођен од оптужбе да је извршио кривично дело које му је стављено на терет. Тужилац није оспоравао решење о суспензији нити решење о престанку радног односа, па не постоји основ одговорности тужене за штету на име изгубљене зараде ни по општим правилима грађанског права о накнади штете. Правилно је становиште нижестепених судова да тужилац није активно легитимисан у погледу захтева који се односи на накнаду штете за трошкове које су родитељи имали поводом посета у притвору, као и

душевних болова које су претрпели због притварања тужиоца, па су наводи ревизије о погрешној примени материјалног права оцењени као неосновани.

Одлука о трошковима поступка је правилна, имајући у виду укупан успех тужиоца у овој парници јер по члану 153. став 2. ЗПП, ако странка делимично успе у парници суд може с озбиром на постигнути успех да одреди да свака странка сноси своје трошкове.

На основу чланова 414. став 1. и 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Звездана Лутовац, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић